

บทที่ 8

อุปสงค์และอุปทานของเงิน

บทนำ

อุปสงค์และอุปทานของเงินมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เงินสดซึ่งรัฐบาลผลิตขึ้นมาประกอบด้วยชนบัตรและเหรียญกษาปณ์ก็คล้ายกับสินค้า หากปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม จะมีผลให้อัตราดอกเบี้ยลดต่ำลง เพราะสถาบันการเงินจะแข่งขันกันให้กู้ยืม เมื่ออัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นต้นทุนของการกู้ยืมต่ำลงจะชูงใจให้ผู้ประกอบการกู้ยืมเงินไปลงทุนขยายกิจการเพิ่มขึ้น เมื่อระบบเศรษฐกิจมีการลงทุนเพิ่มขึ้นก็จะนำไปสู่การจ้างงานมีระดับสูงขึ้น ระดับผลผลิตสูงขึ้น บรรดาเจ้าของบังจัดการผลิตรูปต่าง ๆ มีรายได้สูงขึ้น การที่ระดับรายได้ของประชากรสูงขึ้นจะมีผล 2 ทางด้วยกันคือ ประชากรมีสินค้าและบริการสนองความต้องการเพิ่มขึ้นจะเป็นโอกาสให้ผู้ประกอบการมีแหล่งเงินทุนกู้ยืมไปขยายการลงทุน เพิ่มการจ้างงาน ผลผลิต รายได้ การอุปโภคบริโภคและการออม เพิ่มการจ้างงาน เงินออมของประชากรจะหมุนเวียนกลับมาเป็นทุน มีผลทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยการทำงานของตัวทวีคูณ (Multiplier) แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานของเงินก็อาจทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืดเมื่อมีผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ ส่วนรวม รัฐบาลจึงต้องพยายามควบคุมปริมาณเงินให้พอดี การศึกษาเรื่องของอุปสงค์และอุปทานของเงินจึงแบ่งออกเป็นหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. ระบบเงินตรา
2. อุปทานของเงิน
3. อุปสงค์ของเงิน
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับเงิน

วัตถุประสงค์

1. อธิบายระบบเงินตราที่นิยมใช้กันทั่วโลกทั้งในอดีตและปัจจุบันได้
2. อธิบายอุปทานของเงิน (ปริมาณ) และผลของการเปลี่ยนแปลงปริมาณได้
3. อธิบายอุปสงค์ของเงินในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้
4. อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเงินของนักเศรษฐศาสตร์สำนักต่าง ๆ โดยสังเขปได้

1. ระบบเงินตรา

ระบบเงินตราที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ในศตวรรษที่ล่วงมาจะเริ่มตั้งแต่การใช้ทองคำมาทำเป็นเหรียญมีค่าเดิมสำหรับเป็นสื่อกลางซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเป็นมาตรฐานโลกชนิดเดียว เพราะในระยะแรกยังมีทองคำมากพอ ต่อมาเมื่อขาดแคลนทองคำก็นำโลหะเงินมาใช้ด้วยเป็นมาตรฐานโลหะสองชนิด และเมื่อขาดแคลนโลหะที่จะใช้เป็นเงิน ประเทศต่าง ๆ จึงยกเลิกมาใช้มาตรฐานกระดาษแทน ดังนี้

1. มาตราโลหะชนิดเดียว (Monometalism) คือ การใช้โลหะเพียงชนิดเดียวเป็นมาตรฐานสำหรับเปรียบเทียบมูลค่า เช่น ประเทศที่ใช้โลหะทองคำแต่เพียงชนิดเดียวเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบมูลค่า เราเรียกประเทศนั้นว่าเป็นประเทศที่อยู่ในมาตรฐานทองคำ มาตราทองคำยังแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ คือ (ก) มาตราเหรียญทองคำ (Gold-Coin Standard) (ข) มาตราทองคำแท่ง หรือมาตราเนื้อทองคำ (Gold Bullion Standard) (ค) มาตราปริวรรตทองคำ (Gold Exchange Standard)

(ก) มาตราเหรียญทองคำ (Gold-Coin Standard) ในสมัยก่อนสมครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศต่าง ๆ มักใช้มาตราเหรียญทองคำ สำหรับสหรัฐอเมริกานั้น มีเหรียญทองคำออกใช้หมุนเวียนจริง ๆ

ข้อกำหนดของมาตราเหรียญทองคำ มีดังนี้ :-

(1) ให้หน่วยเงินมีค่าเป็นทองคำ มีน้ำหนักและความบริสุทธิ์จำนวนหนึ่ง เช่น กำหนดว่า เหรียญทองคำหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ (ในสมัยที่สหรัฐอยู่ในมาตรฐานทองคำ) ต้องทำด้วยเนื้อทองคำหนัก 23.22 เกรน เป็นต้น

(2) ประชาชนสามารถนำทองคำแท่งมาทำเหรียญทองคำได้อย่างเสรีโดยไม่จำกัดจำนวน ทั้งยังอนุญาตให้ยุบเหรียญทองคำเพื่อนำไปทำเป็นทองแท่ง หรือเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมหรือคิลปกรรมได้

(3) ให้เงินชนิดอื่น ๆ เช่น ธนาบัตร เหรียญปลีก และเงินเครดิตต่าง ๆ สามารถนำมาแลกกับเหรียญทองคำได้หากบัตรราคาในหน้าของเงินดังกล่าว

(4) การนำทองคำเข้าและออกจากประเทศจะต้องเป็นไปได้โดยเสรี ทั้งนี้เพื่อมิให้ราคาทองคำภายในประเทศและภายนอกประเทศแตกต่างกันนั้นเอง

(5) รัฐบาลและธนาคารกลางจะรับซื้อและขายทองคำจากประชาชนทั่วไปอย่างไม่จำกัดจำนวน ตามราคาที่กำหนดไว้

(6) ไม่มีการลงโทษแก่บุคคลที่เก็บทองคำไว้ ทั้งทางด้านศีลธรรม ทางกฎหมาย หรือทางแพ่ง การที่ต้องมีข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น มีวัตถุประสงค์ที่จะให้หน่วยเงินมีค่าเป็นทองคำ มีการทำเครื่องญี่ได้โดยเสรี และให้เงินชนิดอื่น ๆ มีค่าเทียบเท่าและแลกเงินมาตรฐานได้รวมทั้งให้ทองคำเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีระหว่างนานาชาตินั่นเอง

(ข) มาตราทองคำแท่นหรือมาตรฐานนื้อทองคำ (*Gold Bullion Standard*) มาตรานี้กำหนดให้หน่วยเงินมีทองคำจำนวนหนึ่ง แต่ให้เลิกทำเครื่องญี่ทองคำออกใช้ และเงินชนิดอื่น ๆ จะนำมาแลกเป็นทองหรือเครื่องญี่ทองคำไม่ได้โดยอิสระ โดยมีข้อกำหนดว่าจะต้องแลกเป็นทองแท่งตามน้ำหนักที่กำหนด สำหรับการซื้อทองคำธนาคารกลางจะทำการรับซื้อโดยไม่จำกัดจำนวนตามราคาที่กำหนด

(ค) มาตราปริวรรตทองคำ (*Gold Exchange Standard*) มาตราแลกเปลี่ยนทองคำเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะให้ประเทศที่ใช้มาตราโลหะเงิน หรือที่มีระบบการเงินที่ไม่ได้ใช้ทองคำเป็นหลักโดยตรงได้ประโยชน์จากการผูกพันหรือตรึงเงินตราของตนไว้กับเงินของประเทศอื่นที่มีอยู่ในมาตราทองคำอีกด้วยนั่น

มาตราปริวรรตทองคำแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือวิธีหนึ่งนั้นอาจถือได้ว่าเป็นไปโดยอัตโนมัติ เช่นของฟิลิปปินส์ กล่าวคือ ระบบการเงินของฟิลิปปินส์เคยอาศัยเงินдолลาร์ในสมัยที่สหรัฐ-อเมริกาอยู่ในมาตราทองคำโดยไม่อนุญาตให้ประชาชนนำเงินแปลงมาแลกกับทองคำ แต่อนุญาตให้นำเงินแปลงมาแลกเป็นเครื่องญี่ดอลลาร์สหรัฐได้ และอีกวิธีหนึ่งนั้น เป็นแบบควบคุมโดยมีธนาคารกลางกำหนดที่ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจและคงสังเกตดิตตามภาวะการเงินของประเทศ ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และประเทศต่าง ๆ ในยุโรปส่วนมากได้ใช้วิธีหลังนี้

2. มาตราโลหะเงิน (*Silver Standard*) มาตราโลหะเงินมีระบบการซื้อขายกับทองคำ กล่าวคือ ประเทศที่ใช้มาตราโลหะเงินจะกำหนดหน่วยเงินให้มีค่าเป็นน้ำหนักของโลหะเงินเท่านั้น เท่านี้ และกำหนดให้ประชาชนทำเครื่องญี่เงินได้โดยเสรีไม่จำกัดจำนวน อนุญาตให้ประชาชนนำเงินชนิดอื่น ๆ มาซื้อเครื่องญี่เงินได้ตามมูลค่าที่กำหนดไว้ ทั้งกำหนดให้เครื่องญี่เงินชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย และประชาชนสามารถนำโลหะเงินเข้าและออกจากประเทศได้โดยเสรี

สำหรับประเทศไทยใช้มาตราโลหะเงินก็มีอาทิเช่น ไทย อินเดีย พิลิปปินส์ จีน และเม็กซิโก แต่ในปัจจุบันไม่มีประเทศใดในโลกใช้มาตราตนี้แล้ว

3. มาตราโลหะสองชนิดหรือมาตราทวิชาตุ (Bimetallic Standard) คือ การใช้โลหะสองชนิดเป็นหลักสำหรับกำหนดมูลค่า โดยทั่ว ๆ ไปมักจะเป็นทองคำและเงิน และให้ทั้งสองชนิดใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย กำหนดให้ทำเรียบได้โดยเสรีด้วยในเรโซ 16 : 1 ซึ่งหมายความว่า เงินหนัก 16 หน่วยให้มีมูลค่าเท่ากับทองคำ 1 หน่วย

สหรัฐอเมริกาได้เคยใช้มาตราโลหะสองชนิดมาแล้วในปี ค.ศ. 1834 (กำหนดให้ 1 ดอลลาร์ มีค่าเท่ากับโลหะเงินซึ่งหนัก 371.25 เกรน หรือเท่ากับทองคำหนัก 23.22 เกรน)

การใช้มาตราโลหะสองชนิดมีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ข้อดี คือ :-

- (ก) ทำให้ราคាលาดของโลหะคงที่
- (ข) หากทั่วโลกใช้มาตราเอกมาตรฐานแล้วจะมีการเสนอให้ใช้ทองคำอย่างเดียว ทำให้มีทองคำไม่พอใช้ในทางการเงิน
- (ค) อัตราแลกเปลี่ยนกับประเทศที่ใช้มาตราโลหะเงินจะคงที่

ข้อเสีย คือ :-

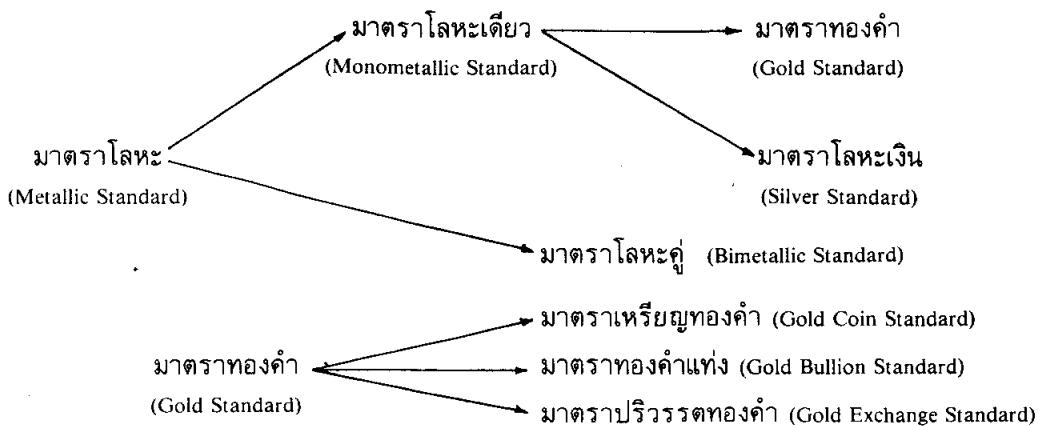
- (ก) เป็นการยกที่จะรักษาเรโซรองกษากปนไว้ได้ เมื่อเรโซลดลงอยู่เสมอ
- (ข) เหตุการณ์จะเป็นไปตามกฎเกรรแซมที่ว่า “เงินเลวໄลเงินดีจากการปริวรรต”*

มาตราโลหะ ตามที่ได้พิจารณามาแล้วมีหลายชนิดดังจะเห็นได้จากแผนภูมิต่อไปนี้³

---

*กฎของเกรรแซม เงินที่ใช้หมุนเวียนในตลาดจะมีอยู่หลายชนิด เช่น ในสมัยโบราณเงินทำด้วยทองและโลหะเงิน หรือในสมัยนี้มีชนบัตรขนาดต่าง ๆ ถ้าประชาชนให้ความนิยมในเงินทุกชนิดเท่าเทียมกัน การหมุนเวียนของเงินเหล่านี้ก็จะไม่ติดขัด แต่ถ้าในขณะใดประชาชนเกิดเห็นว่าเงินชนิดหนึ่งมีค่าสูงกว่าเงินอีกชนิดหนึ่งทั้ง ๆ ที่มูลค่าที่ตราไว้เท่ากันแล้ว ประชาชนก็จะพากันเก็บเงินที่มีค่าสูงไว้ และรีบนำเงินที่มีค่าต่ำออกใช้ ดังที่ เชอร์โธมัส เกรรแซม ได้ตั้งเป็นกฎ เรียกว่า กฎของเกรรแซม (Gresham's Law) ไว้ว่า “เงินดีขับไก่เงินดี” (Bad money drives out good money)

³ สุรักษ์ บุนนาค และวนี ฉ้อยเกียรติกุล. การเงินและการธนาคาร. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพาณิช, 2526), หน้า 12.

4. มาตรากรະดาย (Paper Standard) ในปัจจุบันประเทศไทยต่าง ๆ ในโลกต่างกันนั้นมาใช้ มาตรากรະดายแทนมาตราอื่น ๆ กล่าวคือ ประเทศที่ใช้มาตรากรະดาย จะไม่ใช้โลหะอย่างใด อย่างหนึ่งเป็นหลักในการเทียบมูลค่า ทั้งไม่อนุญาตให้มีการส่งทองคำเข้าออกได้โดยเสรีต่อ ไปด้วย นอกจากนี้จะนำชนบัตรมาใช้แลกเป็นทองคำอีกไม่ได้ ทั้งนี้เพราะชนบัตรเป็นที่สืบสุดของ เงินตราการซื้อขายทองคำก็ถือเป็นการซื้อขายสินค้าอย่างหนึ่ง โดยคิดราคาเป็นจำนวนชนบัตร เท่านั้นเท่านี้ และหน่วยของเงินตรา มีค่าตามกฎหมายกำหนดไว้ เช่น 1 บาทมี 100 สตางค์ 1 ดอลลาร์ มี 100 เซ็นต์ เป็นต้น

เมื่อระบบการเงินของประเทศไทยไม่ได้ใช้โลหะอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นหลักในการเบรียบเทียบ มูลค่าแล้ว ชนบัตรของประเทศไทยที่ใช้มาตรากรະดายจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับมูลค่าหรือปริมาณของทองคำ หรือโลหะอื่นใดที่ใช้ทันทีแล้ว ดังนั้น มูลค่าของชนบัตรจึงขึ้นอยู่กับอุปสงค์ (Demand) และ อุปทาน (Supply) ของชนบัตร

ปริมาณของชนบัตรควรจะต้องมีขอบเขตจำกัด ไม่ควรปล่อยชนบัตรออกมากเกินไป ทั้งนี้ เพราะจะทำให้ชนบัตรเสื่อมค่าลง โดยทั่ว ๆ ไปการพิมพ์ชนบัตรจะต้องมีทุนสำรองเป็น ทองคำ กล่าวคือ หากจะพิมพ์ชนบัตรเพิ่มขึ้นจะต้องมีทุนสำรองสูงขึ้นด้วย แต่อยู่ที่ปริมาณของ ชนบัตร ถ้ารัฐบาลไม่พิมพ์ชนบัตรใช้ในปริมาณที่มากเกินควรแล้ว ค่าของชนบัตรย่อมไม่เสื่อมลง

มาตรากรະดาย แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

(ก) มาตรากรະดายแท้ คือ มาตราที่กำหนดให้ใช้ชนบัตรเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน และเป็นหลักในการเทียบมูลค่า ค่าของชนบัตรตามมาตรากรະดายไม่ได้เทียบเท่ากับทองคำ โลหะเงิน หรือสิ่งของใด ๆ ทั้งนี้เพราะการพิมพ์ชนบัตรเป็นการพิมพ์ออกมานาย ๆ โดยไม่มีโลหะ

๑. หนุนหลังเลย ดังนั้นค่าของธนบัตรจะมีมากหรือน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของธนบัตรนั้นเอง

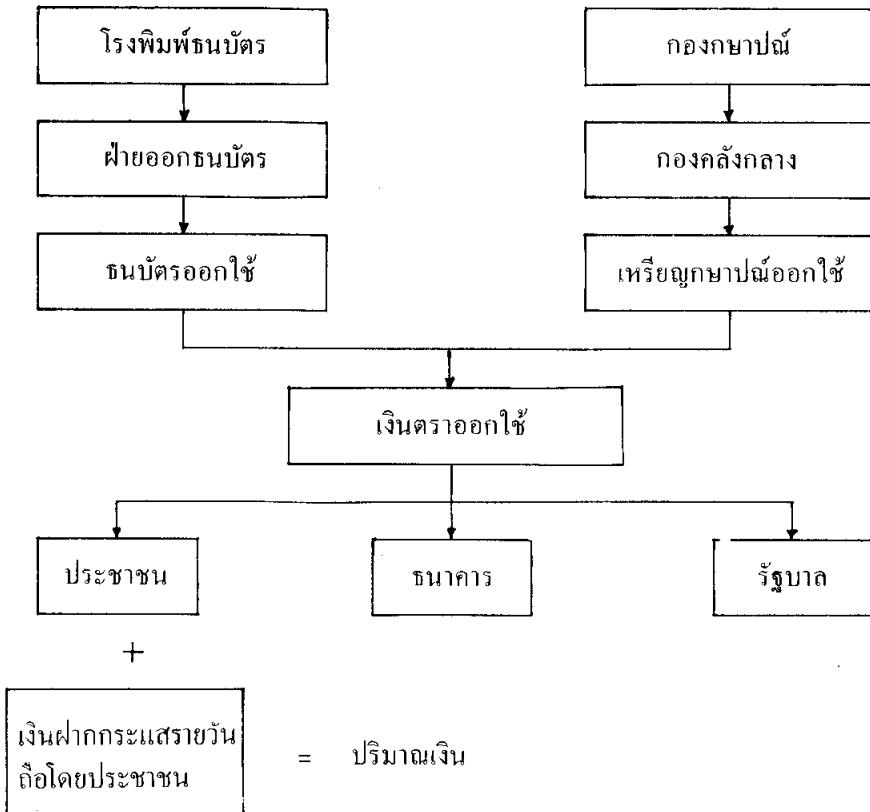
(ข) มาตราการระดายชนิดที่นำมาขึ้นเป็นโลหะไม่ได้ คือ มาตราที่กำหนดว่าการออกธนบัตรต้องมีโลหะหนุนหลังอยู่บ้าง และกำหนดให้ค่าของเงินตราเทียบเท่ากับทองคำ แต่จะนำธนบัตรมาขึ้นเป็นทองคำไม่ได้ รัฐบาลหรือธนาคารกลางจะทำหน้าที่ควบคุมค่าของเงินตรา

ประเทศต่าง ๆ ที่ใช้มาตราการระดายนั้นส่วนมากใช้มาตราการระดายชนิดที่นำมาขึ้นเป็นโลหะไม่ได้ โดยกำหนดให้ธนบัตรที่ออกมาใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนจากที่มีทุนสำรองเงินตราเป็นเงินตราต่างประเทศหรือทองคำไว้ส่วนหนึ่ง

2. อุปทานของเงิน (Supply of Money)

อุปทานของเงินหรือปริมาณเงินแบ่งออกได้เป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งคือ เงินสดซึ่งรัฐบาลผลิตขึ้นมาประกอบด้วยธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ กับอีกส่วนหนึ่งเป็นผลของการที่เงินหมุนเวียนเปลี่ยนมืออยู่ในระบบ เช่น ธนบัตรฉบับละ 100 บาท 2 ฉบับ ฉบับแรกนาย ก. นำไปซื้อปากกาจากนาย ข. แล้วนาย ข.เก็บธนบัตรนั้นไว้ไม่นำไปซื้อขายกันต่อไป ธนบัตรฉบับแรกนี้สามารถซื้อสินค้ามูลค่าเพียง 100 บาทเท่านั้น ส่วนธนบัตรฉบับที่สองได้มีการนำไปใช้ซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน 10 ครั้ง ๆ ละ 100 บาท ธนบัตรฉบับที่สองนี้สามารถซื้อสินค้ามูลค่าถึง 1,000 บาท (100×10) จะเห็นได้ว่า นอกจากปริมาณเงินที่อยู่ในประชาชนแล้ว อัตราการหมุนเวียนของเงิน (Velocity of Circulation) แต่ละแห่งว่ายกมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจด้วย ปริมาณเงินที่เหมาะสมนั้น เราต้องเปรียบเทียบกับปริมาณสินค้าและบริการที่ผลิตได้ เพราะปริมาณเงินเป็นสิ่งทำให้เรามีอำนาจซื้อสินค้าหรือบริการเกิดขึ้น ส่วนปริมาณเงินที่ใช้หมุนเวียนอยู่ในประเทศ มี 2 อย่าง คือ

(1) ปริมาณเงินในความหมายอย่างแคบ (M_1) เป็นปริมาณเงินที่ประชาชนถือไว้เพื่อเป็นสื่อในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ประกอบด้วยปริมาณของเหรียญกษาปณ์ ธนบัตรและเงินฝากประจำวันที่จ่ายโอนกันด้วยเช็ค ที่นำออกมายื้อหนุนเวียนอยู่ในมือประชาชนในขณะเดียวกันนั่น โดยไม่นับรวมถึงเหรียญกษาปณ์และธนบัตรที่อยู่ในระบบธนาคารและเงินที่อยู่ในมือรัฐบาลเข้าไว้ด้วย เพราะเงินเหล่านี้ยังไม่ได้นำออกมายื้อหนุนเวียน ดังจะสังเกตดูปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบของไทยตามแผนภูมิต่อไปนี้

(2) ปริมาณเงินในความหมายอย่างกว้าง (M_2) เป็นปริมาณเงินที่ประชาชนถือไว้เพื่อเป็นสื่อในการซื้อขายแลกเปลี่ยน รวมทั้งเงินที่ถือไว้เป็นเครื่องสะสมค่าและเพื่อหาผลประโยชน์ด้วย ประกอบด้วย ปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบ เงินฝ่ากอนทรัพย์ที่ถือโดยประชาชน และเงินฝ่ากประจำและหลักทรัพย์ที่เปลี่ยนมืออย่างที่ถือโดยประชาชน

เนื่องจากเรามีสินค้าและบริการอยู่มากมายหลายชนิด หากจะกล่าวว่าค่าของเงินตกต่ำโดยวัดจากราคาข้าวหรือถ่าน และค่าของเงินสูงขึ้นโดยวัดจากราคาหนังสือหรือดินสอคำ เช่นนี้ ย่อมไม่ถูกต้อง การวัดค่าของเงินนั้นจะต้องวัดจากระดับราคากัวว่าไป ซึ่งเป็นราคากัวเฉลี่ยของสินค้าและบริการที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เมื่อระดับราคากัวที่ว่าไปของสินค้าและบริการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น แสดงว่ามูลค่าของเงินลดลง (เงินจำนวนเท่าเดิมซื้อสินค้าได้น้อยลง) แต่ถ้าระดับราคาที่ว่าไปลดต่ำลง มูลค่าของเงินจะสูงขึ้น (เงินจำนวนเท่าเดิมซื้อสินค้าได้มากขึ้น) ดังนั้น มูลค่าของเงินจะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามกับระดับราคากัวที่ว่าไปเสมอ และในการวัดว่าระดับราคาที่ว่าไปของสินค้าและบริการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงหรือต่ำนั้นนิยมใช้ “ตัวนีราคा (Price Index)” เป็นเครื่องวัด

ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับเงิน อุปทานของเงินหรือปริมาณเงิน (Money Supply) ได้แก่ จำนวนเงินทั้งหมดที่ใช้หมุนเวียนอยู่ในมือประชาชน องค์กรธุรกิจทั้งในภาคเอกชน (private sector) และภาครัฐบาล (public sector) ในขณะใดขณะหนึ่ง แต่ไม่นับรวมถึงเงินที่อยู่ในมือของธนาคารและรัฐบาล (ปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบ) เพราะเงินเหล่านี้ยังมิได้นำมาใช้หมุนเวียน ส่วนประกอบของปริมาณเงินได้แก่ ธนบัตร เหรียญกษาปณ์ และเงินฝากกระแสรายวันนั้นจะแตกต่างกัน ประเทศไทยมีระบบการธนาคารก้าวหน้าอย่างสหราชอาณาจักร ปริมาณเงินส่วนใหญ่เป็นเงินฝากกระแสรายวัน (ประมาณร้อยละ 75 ของปริมาณเงินทั้งหมด) ในประเทศไทย ปริมาณเงินส่วนใหญ่เป็นธนบัตรกับเหรียญกษาปณ์ (ประมาณร้อยละ 60 ของปริมาณเงินทั้งหมด) ปริมาณเงินอาจเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้ :

$$M^s = C + D$$

M^s = Supply of money

D = Demand deposit

C = Currency (ธนบัตร + เหรียญกษาปณ์)

ปริมาณเงินในที่นี้เป็นปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบ ซึ่งหมายถึง เฉพาะเงินที่หมุนเวียนอยู่ในมือประชาชนเท่านั้น โดยเอาปริมาณเงินทั้งหมด (ปริมาณธนบัตรกับเหรียญกษาปณ์ทั้งหมดและเงินฝากเพื่อเรียกในบัญชีธนาคาร) หัก ด้วยปริมาณเงินที่คนเก็บกักดุน (hoarding) ไว้ ที่เหลือจะเป็นปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในมือประชาชน

ปริมาณของเงินในระยะใดระยะหนึ่งจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้ คือ :-

(1) ปริมาณทุนสำรองเงินตรา (currency reserve) สิ่งที่จะประกอบขึ้นเป็นทุนสำรองเงินตราอาจเป็น ทองคำ หรือเงินตราสกุลที่มั่นคง (key currencies) เช่น долลาร์สหราชอาณาจักร ปอนด์สเตอร์ลิง เป็นต้น ซึ่งจะใช้เป็นสิ่งหนุนหลังหรือสำรองเงินตราตามเบอร์เซ็นต์ที่กำหนดไว้ (ตาม พ.ร.บ. เงินตรา พ.ศ. 2501 ของไทย ทุนสำรองเงินตราจะต้องประกอบด้วยทองคำและเงินตราต่างประเทศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของยอดธนบัตรที่พิมพ์ออกใช้) ดังนั้น ถ้าประเทศสามารถหาทองคำหรือ

เงินตราต่างประเทศเป็นทุนสำรองเงินตราได้มากขึ้น รัฐบาลก็จะสามารถพิมพ์ธนบัตรและผลิตเหรียญกษาปณ์เพิ่มปริมาณเงินได้มากขึ้น แต่ถ้าทุนสำรองเงินตราลดลง ปริมาณเงินก็จะลดลงด้วย

(2) การเพิ่มลดเงินสำรองของธนาคารพาณิชย์ (bank reserves) จำนวนเงินสำรองที่ธนาคารพาณิชย์ต้องมีไว้ตามกฎหมาย (legal cash reserve requirement) กับเงินสำรอง (cash reserve) ที่ธนาคารต้องเก็บไว้จ่ายให้แก่ผู้ฝากเงินจะมีผลทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นหรือลดลง เช่น ถ้ากำหนดให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสำรองเงินฝากร้อยละ 20 ของเงินฝาก หากมีคนนำเงินมาฝาก 100 บาท ธนาคารก็จะต้องเก็บเงินสำรองไว้อย่างน้อย 20 บาท ที่เหลือให้คืนต่อไปได้ 80 บาท ซึ่งเป็นการขยายปริมาณเงินให้สูงขึ้นด้วยการเพิ่มหรือลดเงินสำรองที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องเก็บไว้

(3) การซื้อขายหลักทรัพย์รัฐบาล การซื้อขายหลักทรัพย์รัฐบาล เช่น ตัวเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล เหล่านี้จะมีผลให้ปริมาณเงินที่หมุนเวียนในมือเอกชนเพิ่มหรือลดลงได้ กล่าวคือ ถ้าธนาคารกลางซื้อหน้าที่ทางด้านการเงินแทนรัฐบาลขายหลักทรัพย์รัฐบาลออกไป รัฐบาล จะได้เงินเข้ามาซึ่งจะทำให้ปริมาณเงินในมือเอกชนลดลง แต่ถ้าธนาคารกลางจ่ายเงินเพื่อรับซื้อหลักทรัพย์กลับคืนมา ก็จะมีผลให้ปริมาณเงินในมือเอกชนเพิ่มขึ้น

(4) ผลสุทธิจากการค้าต่างประเทศ (net export of goods) ผลสุทธิจากการค้าต่างประเทศ เป็นผลแตกต่างระหว่างมูลค่าสินค้าส่งออกกับมูลค่าสินค้านำเข้า ถ้าประเทศสามารถส่งสินค้าออกไปขายได้มูลค่าสูงกว่าสินค้าที่สั่งเข้ามา (มีผลการค้าเกินดุล) ก็จะมีผลให้ประเทศได้รับเงินตราต่างประเทศมากขึ้น และเงินตราต่างประเทศที่ได้รับมานี้จะนำไปเพิ่มทุนสำรองเงินตรา รัฐบาลก็จะสามารถเพิ่มปริมาณเงินพิมพ์ธนบัตรหรือผลิตเหรียญกษาปณ์มีปริมาณมากขึ้น แต่ถ้าดุลการค้าขาดดุล คือมีมูลค่าสินค้าส่งออกต่ำกว่ามูลค่าสินค้านำเข้าทำให้ประเทศสูญเสียเงินตราต่างประเทศและมีทุนสำรองเงินตราลดต่ำลง ปริมาณเงินก็จะลดลง

อุปทานของเงิน (supply of money) หรือปริมาณเงินที่ใช้หมุนเวียนอยู่ในขณะใดขณะหนึ่ง จะไม่เท่ากับค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นในการซื้อสินค้าและบริการในระยะเวลาหนึ่งเพราเงินหน่วยหนึ่ง ๆ สามารถนำไปใช้จ่ายซื้อสินค้าหรือบริการได้หลายครั้งตามอัตราการหมุนเวียนของเงิน (velocity of money) และทุกครั้งที่จ่ายเงินซื้อสินค้าหรือบริการ ก็จะถูกนับเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการทั้งหมดจะสูงกว่าปริมาณเงินในขณะใดขณะหนึ่ง คือ จะเท่ากับปริมาณเงินหมุนเวียนคูณด้วยอัตราการหมุนเวียนของเงิน

เนื่องจากปริมาณเงินที่ออกใช้หมุนเวียนมักถูกควบคุมโดยธนาคารกลางตามนโยบายของรัฐบาลที่จะเพิ่มหรือลดปริมาณเงินในขณะใดขณะหนึ่ง การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจมหภาคถือว่า ปริมาณเงินเป็นตัวแปรภายนอก (exogenous variable) ซึ่งจะกำหนดให้ขนาดของปริมาณเงิน (size of money supply) คงที่อยู่ในขนาดหนึ่งจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

3. อุปสงค์ของเงิน (demand for money)

การที่ประชาชนแต่ละคนมีความต้องการถือเงินไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันหรือเพื่อประกอบธุรกิจมากน้อยเพียงใด ย่อมก่อให้เกิดอุปสงค์ที่มีต่อเงินในขณะใดขณะหนึ่งมากขึ้นหรือลดลงด้วยปกติประชาชนที่ถือเงินไว้จำนวนหนึ่งจะเลือกตัดสินใจว่า จะถือในรูปเงินสดหรือหลักทรัพย์ (earning assets) ซึ่งทำรายได้ให้แก่ผู้ถือและสามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้มือต้องการ เพราะการถือทั้ง 2 แบบจะให้ผลต่างกัน กล่าวคือ ถ้าเขาถือในรูปเงินสดอาจไม่มีการเสี่ยง (risk) เลยแต่ก็จะไม่มีผลตอบแทนใด ๆ แต่ถ้าถือในรูปหลักทรัพย์ เช่น ซื้อใบหุ้น พันธบัตร ฯลฯ เหล่านี้อาจต้องเสี่ยงต่อราคาที่ลดลง แต่จะมีผลตอบแทนเมื่อขายได้ราคาสูงขึ้น

ตามทฤษฎีของเคนส์ (Keynes) ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเงินและดอกเบี้ยในหนังสือทฤษฎีว่าด้วยการจ้างแรงงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา (The General Theory of Employment, Interest and Money) อนิมายว่าการที่บุคคลต้องการถือเงินสดไว้ (Liquidity preference) ก็ด้วยความประสงค์ (motive) ต่าง ๆ กัน คือ :-

1. ความประสงค์ที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน (transaction motive) ตามปกติประชาชนจะถือเงินจำนวนหนึ่งเตรียมไว้ใช้จ่ายประจำวันเป็นค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าที่พักอาศัย ฯลฯ จนกว่าจะได้รับเงินรายได้ใหม่ซึ่งอาจเป็นรายเดือนหรือรายสัปดาห์ ตัวอย่างเช่น นาย ก. มีรายได้เดือนละ 3,000 บาท มีความจำเป็นต้องใช้สอยเดือนละ 2,000 บาท เขาจะต้องถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันไว้ 2,000 บาทในระยะ 30 วัน แต่ถ้าเขามีรายได้ทายอยู่เข้ามาเป็นรายสัปดาห์ เขายากำจัดเงินได้เพียง 500 บาททุกระยะ 7 วันก็พอ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความประสงค์ที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันก็คือ

(1) ระดับรายได้ ผู้ที่มีรายได้สูงก็ยอมมีความจำเป็นต้องถือเงินเตรียมไว้ใช้จ่ายประจำวันจำนวนมาก และเมื่อรายได้สูงขึ้น ความประสงค์ที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้ :-

$$L_1 = kY$$

L_1 = ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน

k = อัตราส่วนของรายได้ที่ถือไว้เพื่อใช้จ่าย

Y = รายได้

(2) อัตราดอกเบี้ย ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน จะเปลี่ยนแปลงไปในทางอ้อมกับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นและราคาหลักทรัพย์ตกต่ำลง เขายากำเนิดเงินที่เตรียมไว้ใช้จ่ายประจำวันนี้ไปซื้อหลักทรัพย์เพื่อเก็บกำไร ดังนั้น เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ปริมาณเงินที่จะถือไว้เพื่อใช้จ่ายประจำวันจะลดลง เพราะจะถูกนำไปซื้อหลักทรัพย์มากขึ้น เปลี่ยนเป็นสมการได้ ดังนี้ :-

$$L_1 = f(Y, r)$$

L_1 = ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวัน

Y = รายได้

r = อัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยอาจมีอิทธิพลต่อความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อการใช้จ่ายประจำวัน เพราะผู้มีรายได้สูง ๆ จะต้องเก็บเงินสดไว้จำนวนมากอาจแบ่งเงินสดจำนวนหนึ่งไปซื้อหลักทรัพย์เก็บไว้ แต่ถ้าเป็นบุคคลที่มีรายได้ต่ำ อัตราดอกเบี้ยอาจไม่มีอิทธิพลต่อจำนวนเงินที่จะถือไว้เลย นักเศรษฐศาสตร์จึงไม่ค่อยให้ความสนใจอิทธิพลของอัตราดอกเบี้ยในแห่งนี้มากนัก

(3) ลักษณะการจ่ายเงินของนายจ้าง ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันอาจมีจำนวนเปลี่ยนแปลงไปตามความตื่นของ การจ่ายเงินของนายจ้าง กล่าวคือ ถ้าเดิม นาย ก.ได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน ๆ ละ 2,000 บาท เคยถือเงินไว้ใช้จ่ายประจำวันเฉลี่ยเดือนละ 1,000 บาท ต่อมาถ้านายจ้างเปลี่ยนการจ่ายเงินเป็นรายสัปดาห์ นาย ก.จะถือเงินไว้เพียง 1 ใน 4 ของเงินที่เคยถือไว้เดิม คือเหลือเพียงเดือนละ 200 บาท นั้นก็หมายความว่า เมื่อความตื่นของรายได้ที่ได้รับเข้ามามากขึ้น ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อใช้จ่ายประจำวันก็จะลดลง

2. ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อเหตุที่จำเป็น (precautionary motive) เนื่องจากในอนาคตอาจเกิดเหตุการณ์จำเป็นที่มิได้คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้น เช่น เกิดจากเจ็บป่วย อุบัติเหตุ

ต่าง ๆ เป็นต้น ปริมาณเงินที่จะเก็บตามความปราณາที่จะถือเงิน เพื่อเหตุจำเป็นนี้จะสูงเมื่อบุคคลนั้นมีรายได้สูง เพราะบุคคลผู้มีรายได้สูงย่อมผูกพันฐานะความเป็นอยู่ในสังคมและอยู่ในฐานะที่จะเก็บเงินสดไว้ได้มาก และอิทธิพลของอัตราดอกเบี้ยก็ย่อมจะมีอิทธิพลต่อปริมาณเงินที่จะเก็บไว้เพื่อการนี้ด้วย เพราะความจำเป็นที่จะใช้จ่ายเงินจำนวนนี้เป็นเพียงการคาดคะเนหรือเตรียมไว้ล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้ ดังนั้น ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น และราคาหลักทรัพย์ลดลง ผู้ถือเงินสดไว้เพื่อเหตุจำเป็นก็อาจนำไปซื้อหลักทรัพย์มาเสี่ยงหาผลกำไร และเมื่อเกิดความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินก็อาจขายหลักทรัพย์ออกไปได้ ปริมาณของเงินที่เก็บไว้ตามความปราณາที่จะถือเงินเพื่อเหตุจำเป็นนี้ จึงอาจเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้ :-

$$L_2 = f(Y, r)$$

3. ความปราณາที่จะถือเงินเพื่อเสี่ยงหากำไร (*speculative motive*) ความปราณາที่จะถือเงินประเภทนี้ ประชาชนจะเตรียมเงินสดไว้เพื่อซื้อหลักทรัพย์ห้ามประโยชน์จากความแตกต่างระหว่างราคาซื้อกับราคาขายที่เรียกว่า “กำไรส่วนทุน (*capital gain*)” ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ปริมาณเงินอยู่มาก ความปราณາที่จะถือเงินเพื่อเสี่ยงหากำไรจะมีความสัมพันธ์ไปในทางตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ หากอัตราดอกเบี้ยสูง ปริมาณเงินที่ถือเพื่อเก็บกำไรจะมีน้อย แต่ในทางตรงข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำ ปริมาณเงินที่ถือเพื่อเก็บกำไรจะมีมาก ทั้งนี้ก็ เพราะเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงราคาหลักทรัพย์จะต่ำ หากผู้เก็บกำไรคาดว่าต่อไปราคางานทรัพย์จะสูงขึ้นก็จะนำเงินสดมาซื้อหลักทรัพย์เก็บไว้ เมื่อมีการเก็บกำไรโดยนำเงินไปซื้อหลักทรัพย์มากขึ้น ปริมาณเงินที่ถือไว้จะลดจำนวนลง แต่ถ้าดอกเบี้ยมีอัตราต่ำลงและราคาหลักทรัพย์สูงขึ้น การซื้อขายหลักทรัพย์จะมีน้อย เพราะมีผลตอบแทนต่ำ ปริมาณเงินที่ถือไว้เพื่อเก็บกำไรจะสูงขึ้น

$$\text{ราคาหลักทรัพย์} = \frac{\text{ผลตอบแทน}}{\text{อัตราดอกเบี้ย}}$$

อธิบาย ราคาหลักทรัพย์ อัตราดอกเบี้ย และผลตอบแทนของหลักทรัพย์จะมีความสัมพันธ์กัน ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ราคาหลักทรัพย์จะลดต่ำลง และถ้าอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลง ราคาหลักทรัพย์จะสูงขึ้น ดังตัวอย่าง

ถ้าเดิมอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี

ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ปีละ 100 บาท

$$\text{ราคาหลักทรัพย์อย่างน้อยควรจะเท่ากับ } \frac{100 \times 1000}{5} = 2,000 \text{ บาท}$$

ถ้าอัตราดอกเบี้ยในระเบียบต่อมาสูงขึ้นเป็นร้อยละ 10 ต่อปี

หากต้องการให้มีผลตอบแทนเท่าเดิมปีละ 100 บาท

$$\text{ราคาหลักทรัพย์จะลดลงเหลือ } \frac{100 \times 100}{10} = 1,000 \text{ บาท}$$

ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงเหลือเพียงร้อยละ 2 ต่อปี

หากต้องการให้มีผลตอบแทนเท่าเดิมปีละ 100 บาท

$$\text{ราคาหลักทรัพย์จะเพิ่มขึ้นเป็น } \frac{100 \times 100}{2} = 5,000 \text{ บาท}$$

การทำความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างง่าย ๆ อาจใช้ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงราคานับบัตรของรัฐบาลซึ่งกำหนดผลตอบแทนไว้ตามตัว สมมติว่า ปี พ.ศ. 2532 ดอกเบี้ยมีอัตราร้อยละ 4 ต่อปี และพันธบัตรที่รัฐบาลนำออกขายในละ 100 บาท ซึ่งเป็น face value ก็ให้ผลตอบแทนโดยตัวร้อยละ 4 ต่อปีนั้น และจาก face value เดิมในละ 100 บาทนั้นจะเพิ่มเป็น 200 บาท เพราะผู้เก็บกำไรรายใหม่จะเห็นว่าได้รับผลตอบแทนเท่ากันไม่ว่าเขาจะซื้อพันธบัตรที่ออกใหม่ราคาในละ 100 บาท แต่มีผลตอบแทนเพียงร้อยละ 2 ต่อปี หรือจะซื้อพันธบัตรเก่าในราคา 200 บาท แต่ให้ผลตอบแทนสูงถึงร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งผู้ลงทุนซื้อพันธบัตรหั้งสองอย่างนี้จะได้รับผลตอบแทนในอัตราเท่ากันคือร้อยละ 2 ของเงินที่ลงทุนไป แต่ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยในตลาดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4 เป็นร้อยละ 8 ต่อปี ราคานับบัตรที่ให้ผลตอบแทนร้อยละ 4 ต่อปีจะตกต่ำจาก face value เดิมในละ 100 บาทมาเหลือเพียงในละ 50 บาท

ผู้เก็บกำไรสามารถทำกำไรส่วนทุน (capital gain) ได้จากการคาดคะเนว่าระเบียนี้เป็นช่วงที่อัตราดอกเบี้ยขึ้นสูงถึงระดับที่ขาดด้วยต่อไปอัตราดอกเบี้ยมีแต่จะลดลง แล้วผู้เก็บกำไรก็จะนำเงินสดออกซื้อหลักทรัพย์ซึ่งมีราคาต่ำ และจะนำออกขายทำกำไร เมื่อราคาหลักทรัพย์สูงขึ้นเนื่องจากอัตราดอกเบี้ยตกต่ำลง ปริมาณความประณานาทจะถือเงินเพื่อเก็บกำไรจึงขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคตของผู้เก็บกำไร และถ้าเข้าสามารถคาดคะเน

ได้ถูกต้องก็จะได้รับผลกำไรส่วนทุน (capital gain) แต่ถ้าคาดคะเนผิดพลาดก็จะต้องรับผลของการขาดทุน (capital loss)

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างอุปสงค์และอุปทานของเงิน ความสมดุลของตลาดเงิน (money market) จะเกิดขึ้นเมื่อปริมาณเงินเท่ากับความปรารถนาถือเงินพอดี

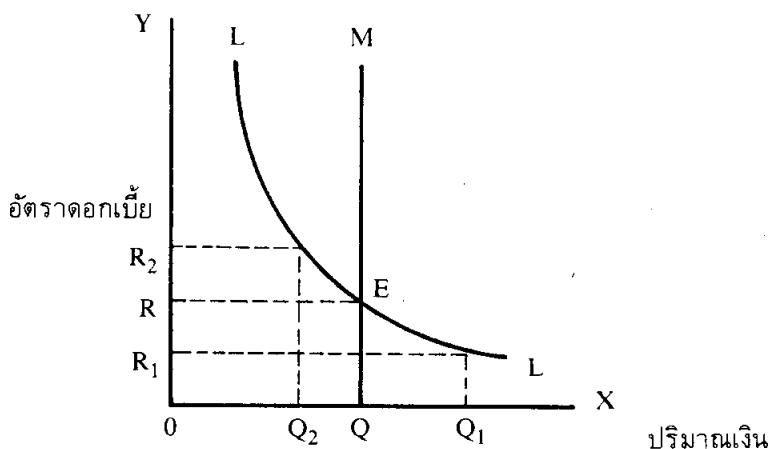
$$M = L(r, Y)$$

M = Supply of money (ตามปกติปริมาณของเงินจะมีเพื่อไม่กู้ภัยกำหนดโดยนายของรัฐบาล ปริมาณเงินจึงไม่มีความยืดหยุ่นต่ออัตราดอกเบี้ย ในรูปถัดไป เส้นปริมาณเงินจึงเป็นเส้นตรงตั้งฉากกับแกนนอนซึ่งวัดปริมาณเงิน)

L = Liquidity Preference ตามปกติความปรารถนาที่จะถือเงิน จะมี 2 ลักษณะ คือ ถือในรูปเงินสด (cash balance) กับถือในรูปหลักทรัพย์ (asset balance) การตัดสินใจจะถือในรูปใดมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยและระดับรายได้ กล่าวคือ ความปรารถนาจะถือเงินมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ และมีความสัมพันธ์เป็นปฏิภาคกลับกับอัตราดอกเบี้ย

ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงิน ความปรารถนาที่จะถือเงิน กับอัตราดอกเบี้ยอาจทำการพิจารณาได้จากรูปดังต่อไปนี้

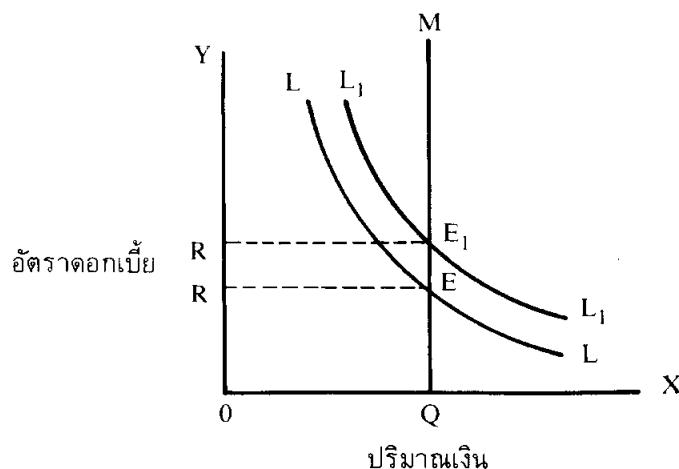
ตามรูป ให้แกน OY แสดงอัตราดอกเบี้ยในระดับต่าง ๆ กัน แกน OX แสดงปริมาณเงิน เส้น LL เป็นเส้นความปรารถนาที่จะถือเงิน (liquidity preference schedule) ซึ่งเป็นเส้นที่ลากจากบนมาลงและจากซ้ายไปขวาเสมอ ทั้งนี้ เพราะเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูง ความต้องการถือเงินจะมีน้อยลง

MQ เป็นเส้นที่แสดงปริมาณเงินทั้งสิ้นที่มีให้ถือได้ในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง

เส้น LL และ MQ ตัดกันที่จุด E คืออัตราดอกเบี้ยที่ปริมาณเงินหั้งสิ้นเท่ากับปริมาณความต้องการถือเงินพอดี และ OR คืออัตราดอกเบี้ยดุลยภาพ (equilibrium rate of interest)

ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดลงจากอัตราดุลยภาพ คือลดลงเหลือเพียง OR₁ แล้วปริมาณความต้องการถือเงินจะเพิ่มขึ้นจาก OQ เป็น OQ₁ ซึ่งหมายความว่าประชาชนและหน่วยธุรกิจมีความต้องการถือเงินไว้ในปริมาณที่มากขึ้น และในทางตรงกันข้ามถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจาก OR เป็น OR₂ แล้ว ปริมาณความต้องการถือเงินของประชาชนจะลดลงจาก OQ เป็น OQ₂

ตามทฤษฎีว่าด้วยความปรารถนาที่จะถือเงิน (Diquidity Preference Theory) ของเคนส์ (Keynes) นั้น ถือว่าอัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานของเงิน ซึ่งหมายความว่า อัตราดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับความปรารถนาที่จะถือเงินและปริมาณเงินที่หมุนเวียน ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านอุปสงค์ หรือด้านอุปทานของเงิน หรือด้านอุปสงค์และอุปทานของเงินแล้ว อัตราดอกเบี้ยย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เมื่อประชาชนและหน่วยธุรกิจมีความต้องการถือเงินหรือต้องการมีความเหลวมากขึ้นกว่าเดิม แต่ปริมาณเงินที่ใช้หมุนเวียนอยู่มีเท่าเดิม อัตราดอกเบี้ยจะสูงขึ้นกว่าเดิม เพราะเส้นความปรารถนาที่จะถือเงิน (Liquidity Preference Curve) เคลื่อนไปอยู่ทางขวาของเส้นเดิม ดังรูป

ตามรูป ให้แกน OY แสดงอัตราดอกเบี้ยในระดับต่าง ๆ แกน OX แสดงปริมาณเงิน เส้น QM แสดงปริมาณเงินที่มีหมุนเวียนอยู่ทั้งสิ้น

เส้น LL เป็นเส้นความต้องการถือเงิน ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเท่ากับ OR และตัดกับเส้นปริมาณเงิน MQ ที่จุด E จุด E เป็นจุดซึ่งอุปสงค์ของเงินเท่ากับอุปทานของเงิน

L_1L_1 เป็นเส้นความต้องการถือเงินที่มากขึ้นกว่าเดิม ทั้ง ๆ ที่ปริมาณเงินที่ใช้มีหมุนเวียนอยู่ทั้งสิ้นคือ MQ เท่าเดิม

OR_1 เป็นอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพอัตราใหม่ที่เกิดขึ้น เนื่องจากความต้องการถือเงินเปลี่ยนแปลงในทางที่มากขึ้นทั้ง ๆ ที่ปริมาณเงินทั้งสิ้นเท่าเดิม และเส้น L_1L_1 จะตัดกับเส้น MQ ที่จุด E₁ เป็นจุดดุลยภาพใหม่ อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพใหม่จะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพเก่า

ตามทฤษฎีว่าด้วยความประรานาทจะถือเงินของคนสันนิษฐานว่า อัตราดอกเบี้ยถือเป็นราคาที่จ่ายไปเพื่อจูงใจให้บุคคลไม่ถือเงินสดไว้ในมือ โดยมีอุปสงค์ในการถือเงินและอุปทานของเงินเป็นตัวกำหนดอัตราดอกเบี้ย

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับเงิน

ทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการเงินมืออยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน แต่มักไม่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง ทฤษฎีที่กล่าวถึงความประรานาทจะถือเงินที่มีความสัมพันธ์กับราคา ผลิตผล การจ้างงาน และอัตราดอกเบี้ย อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

ก. แนวคิดทางการเงินของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก (Classical Economy) ในคริสตศตวรรษที่ 19 เริ่มตั้งแต่ ดาวิด ริคาโร (David Ricardo) จนถึงสมัยของจอห์น ஸจัวต มิลล์ (John Stuart Mill) ในต้นคริสตศตวรรษที่ 20 สำหรับแนวคิดทางด้านเกี่ยวกับเงินของสำนักคลาสสิก มักเน้นบทบาทของเงินในฐานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน คนเราต้องการถือเงินไว้ก็เพื่อจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าและบริการเท่านั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในปริมาณของเงิน ในขณะที่ปริมาณสินค้าคงที่ จะมีผลทำให้ระดับราคาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณงาน จึงปรากฏว่าใน ทฤษฎีปริมาณเงิน (Quantity Theory of Money) ซึ่งจะอธิบายได้ในรูปของสมการแลกเปลี่ยน (the equation of exchange) ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีปริมาณเงินในรูปสมการการแลกเปลี่ยน (The Equation of Exchange) เมื่อปี ค.ศ. 1920 เออร์วิง พิเชอร์ (Irving Fisher) ได้นำทฤษฎีปริมาณเงินแบบดั้งเดิมมาดัดแปลง โดยเพิ่มอัตราการหมุนเวียนของเงิน (Velocity of Circulation of Money) และปริมาณรายการค้าทั้งสิ้น ซึ่งซื้อขายกันในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง (Volume of Transaction) เข้าไปในสมการปริมาณเงินแบบดั้งเดิม

การที่ฟิชเชอร์ (Fisher) เพิ่มรายการดังกล่าวเข้าไปในสมการแบบดั้งเดิมก็ เพราะเห็นว่า เงินแต่ละหน่วยจะเปลี่ยนมือจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อใช้แลกกับสินค้าและบริการ ในระยะเวลาหนึ่งหลายครั้ง เช่นเงิน 1 บาท ในระยะเวลาหนึ่งใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการ 10 ครั้ง ก็เท่ากับธนบัตรใบละ 1 บาท หมุนเวียนแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการ 1 ครั้ง จะนั้น หากพิจารณาถึงความเร็วในการหมุนเวียนของเงินด้วยแล้ว ทฤษฎีนี้ก็จะอธิบายให้เห็นว่าระดับราคาของสินค้าและบริการในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งจะมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินรวมทั้งความเร็วในการหมุนเวียนของเงินจำนวนนั้น และปริมาณของสินค้าและบริการที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนในขณะนั้น

ความสัมพันธ์ดังกล่าว เออร์วิง ฟิชเชอร์ (Irving Fisher) ได้แสดงไว้ในสมการการแลกเปลี่ยนดังนี้ คือ :-

$$\boxed{MV = PT}$$

$$\boxed{M = \frac{P \times T}{V}}$$

$$\boxed{P = \frac{M \times V}{T}}$$

M = ปริมาณเงินที่หมุนเวียน (Quantity of Money in Circulation)

V = อัตราความเร็วในการหมุนเวียน (Velocity of Circulation)

P = ระดับราคสินค้า (Price Level)

T = ปริมาณรายการค้าทั้งหมด (Volume of Transaction)

คำว่า “ปริมาณเงินในสมการแลกเปลี่ยน” หมายความถึง ปริมาณเงินทั้งสิ้นที่มีอยู่ในมือผู้อุปโภคบริโภค และหน่วยธุรกิจในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยเครื่องழุกษาปัณฑนบัตร และเงินฝากเพื่อเรียกที่ธนาคารรับฝากไว้

คำว่า “อัตราความเร็วในการหมุน” ได้แก่ จำนวนครั้งเฉลี่ยในการเปลี่ยนมือของเงินแต่ละหน่วยในระยะเวลา 1 ปี ตามปกติไม่มีผู้ใดทราบได้ว่า เงินแต่ละหน่วยหมุนเวียนเปลี่ยnmือจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งกี่ครั้ง ในขณะที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองนั้นการหมุนเวียนของเงินจะมีความเร็วมากกว่าในขณะที่เศรษฐกิจตกต่ำ ทั้งนี้เพราะในขณะที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง การซื้อขายมีมาก การใช้เงินก็ย่อมมากขึ้นด้วย ดังนั้น ถ้าปริมาณเงินมีเท่าเดิม เงินจำนวนนั้นก็จะหมุนเวียน

เปลี่ยนมือเร็วขึ้น และในทางตรงกันข้ามในระยะที่เศรษฐกิจตกต่ำ การซื้อขายมีน้อย การใช้เงินก็ย้อมน้อยลงด้วย หากปริมาณเงินเท่าเดิมเงินจำนวนนั้นย่อมจะหมุนเวียนเปลี่ยนมือช้าลงด้วย นอกจากนี้ถ้าปริมาณเงินทั่ว ๆ ไปเพิ่มขึ้น ก็จะเป็นผลให้ประชาชนมีเงินใช้มากขึ้นกว่าเดิม เงินก็ย้อมจะหมุนเร็วกว่าเดิมด้วย

คำว่า “ระดับราคาสินค้า” หมายถึง ราคาโดยเฉลี่ยของสินค้าและบริการทุกชนิด ดังนั้น เมื่อราคากลางของสินค้าและบริการแต่ละชนิดเปลี่ยนแปลง ระดับราคาสินค้าจะเปลี่ยนแปลงตามในทางตรงกันข้าม หากราคาสินค้าแต่ละชนิดคงที่ ระดับราคาสินค้าย่อมจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่มีข้อยกเว้นในกรณีที่ราคัสินค้านิดหนึ่งลดลง โดยราคัสินค้าอีกชนิดหนึ่งสูงขึ้น แต่ระดับราคาสินค้าจะไม่เปลี่ยนแปลง ถ้าราคาที่ลดลงนั้นไปทดเชยกับราคาน้ำเพิ่มขึ้นพอดี

คำว่า “ปริมาณรายการค้าทั้งหมด” หมายถึง ปริมาณของสินค้าและบริการทั้งสิ้นที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในระยะเวลา 1 ปี

จากสมการแลกเปลี่ยน MV คือ ปริมาณเงินทั้งสิ้นที่ใช้ซื้อสินค้าและบริการจะเท่ากับ PT PT คือมูลค่าของสินค้าและบริการที่จะเป็นตัวเงิน (Money Value) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “ยอดรายจ่ายที่ผู้ซื้อต้องจ่ายจะเท่ากับยอดรายรับของผู้ขาย” หรือ “รายจ่ายของผู้ซื้อเท่ากับมูลค่าของสินค้าและบริการที่ผู้ซื้อซื้อนั้นเอง”

ดังนั้น เมื่อกำหนดให้อัตราการหมุนเวียนของเงิน (V) ในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งคงที่ โดยสมมุติว่าประชาชนและหน่วยธุรกิจมีความเคลื่อนที่จะใช้จ่ายเงินในปริมาณที่ไม่เปลี่ยนแปลง และปริมาณสินค้าและบริการที่ซื้อขายกันอยู่ (T) คงที่ ทั้งนี้เพราะสินค้าและบริการดังกล่าวไม่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นหรือลดลงเนื่องจากได้มีการใช้ทรัพยากรเต็มที่แล้ว ฉะนั้นถ้าปริมาณเงินที่มีหมุนเวียนอยู่ในมือประชาชนหรือหน่วยธุรกิจเพิ่มขึ้นแล้ว ราคาย่อมจะเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนเดียวกัน ดังตัวอย่างเช่น $M = 100, V = 6, P = 3, T = 200$ เมื่อนำไปแทนค่าในสมการแลกเปลี่ยน จะปรากฏดังนี้คือ :-

$$MV = PT$$

$$M(100) \times V(6) = P(3) \times T(200)$$

สมมุติว่า V และ T คงที่ ส่วนปริมาณเงิน (M) เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า และระดับราคาจะเพิ่มเป็น 2 เท่าด้วย

$$M(200) \times V(6) = P(6) \times T(200)$$

จากสมการแลกเปลี่ยนของ Irving Fisher ซึ่งให้เห็นถึงผลที่มีต่อระดับราคสินค้า เมื่อปริมาณเงินเพิ่มขึ้น โดยมีข้อสมมุติฐานว่า ถ้าเงินหมุนเวียนในอัตราคงที่และจำนวนสินค้าที่ซื้อขายกันไม่เปลี่ยนแปลงแล้ว ระดับราคาจะเปลี่ยนแปลงเป็นปฏิกัดโดยตรงกับปริมาณเงิน (ได้สัดส่วนกับปริมาณเงิน)

ทั้งยังอาจสรุปได้ว่า ระดับราคสินค้าและบริการจะเปลี่ยนแปลงเมื่อ

1. ปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในมือประชาชนหรือหน่วยธุรกิจ (M) เปลี่ยนแปลง
2. อัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงิน (V) เปลี่ยนแปลง โดยหมุนช้าลงหรือเร็วขึ้น
3. ปริมาณสินค้าและบริการที่ซื้อขายกันอยู่เปลี่ยนแปลง

ถึงแม้ว่าสมการแลกเปลี่ยนจะไม่ได้อธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่าของเงิน ไว้ก็ตาม แต่ทฤษฎีนี้ก็เป็นทฤษฎีที่ซึ่งให้เห็นตัวผันแปรที่จะต้องใช้ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจทั้งในระยะรุ่งเรือง (Boom) และตกต่ำ (Depression)

ข้อเสียของทฤษฎีปริมาณเงินในรูปของสมการแลกเปลี่ยน มีอาทิเช่น

ก. ปริมาณเงินจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายการเงินของรัฐบาลและเมื่อปริมาณเงินเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้น ย่อมจะทำให้ระดับราคสินค้าสูงขึ้นและทำให้ปริมาณสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น เนื่องจากเมื่อราคานี้ผู้ผลิตและผู้ขายจะเต็มใจที่จะขายสินค้าและบริการในปริมาณที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นการที่ราคากำเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นจึงต้องพิจารณาอย่างละเอียด การพิจารณาจากสมการ $MV = PT$ จึงเป็นเพียงการพิจารณาตามความเป็นจริงที่ว่าเงินทุกหน่วยที่จ่ายออกไปจะต้องมีผู้รับและรายรับต้องเท่ากันรายจ่าย

ข. พิจารณามูลค่าของเงินและทางด้านอุปทาน (Supply) ของเงินเท่านั้น แต่ไม่พิจารณาทางด้านอุปสงค์ (Demand) ของเงินเลย ทั้ง ๆ ที่อุปสงค์หรือความต้องการถือเงินมีความสำคัญต่อการหมุนเวียนของเงินเป็นอย่างมาก

ก. แนวคิดทางการเงินของเคนส์ จอห์น เมjnาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้เสนอทฤษฎีว่าด้วยการจ้างแรงงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา (The General Theory of Employment Interest and Money) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1936 ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ทางด้านเศรษฐศาสตร์มหภาคและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางระหว่างปี ค.ศ. 1950-1960

สำหรับแนวคิดทางด้านเกี่ยวกับเงิน เ肯ส์ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดให้ V คงที่ของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิก เพราะเคนส์เห็นว่า ความประพฤติที่จะถือเงินของประชาชนนั้น นอกจจะจะถือเพื่อ Transaction Motive กับ Precautionary Motive แล้ว ประชาชนยังมีความ

ประารณหาที่จะถือเงินเพื่อเก็บไว้ (speculative motive) อยู่ด้วย สมการความปรารณนาที่จะถือเงิน (Liquidity preference) ของเคนส์ จึงเป็นดังนี้ :-

$$m = \frac{M}{P} = K \cdot Y + (r)$$

m = มูลค่าที่แท้จริงของเงิน

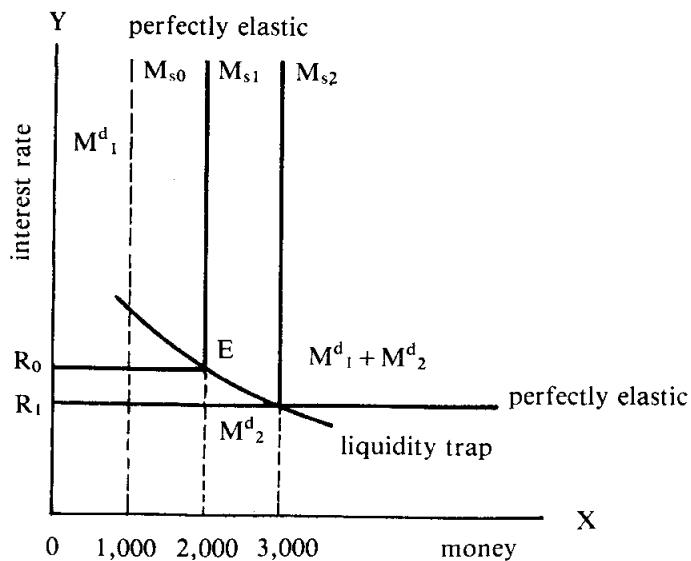
M = ปริมาณเงิน

P = ระดับราคา

K = อัตราส่วนของการถือเงินเพื่อเหตุอื่นกับปริมาณเงินที่ใช้จ่ายทั้งหมด

$L(r)$ = ความปรารณนาที่จะถือเงินเพื่อเก็บไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย (r)

เคนส์เน้นความสนใจถึงความปรารณนาที่จะถือเงินเพื่อเก็บไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย โดยชี้ให้เห็นว่า ในภาวะปกติความปรารณนาที่จะถือเงินเพื่อเก็บไว้จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ตรงข้ามกับอัตราดอกเบี้ย แต่เมื่อถึงระดับอัตราดอกเบี้ยต่ำสุดแล้ว ความปรารณนาที่จะถือเงินเพื่อเก็บไว้จะเป็นแบบ perfectly elastic ซึ่งผู้ที่ถือเงินไว้เพื่อเก็บไว้จะถือเงินนั้นไว้ตราบเท่าที่อัตราดอกเบี้ยยังอยู่ในระดับต่ำสุด ในกรณีนี้เส้นอุปสงค์ของเงินจะขนานกับแกนนอน ทั้งนี้เคนส์อธิบายว่า ในภาวะปกติเมื่อประชาชนต้องการถือทรัพย์มากขึ้น ราคางานทรัพย์จะสูงขึ้นและอัตราดอกเบี้ยจะลดลง แต่เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงจนถึงระดับหนึ่งซึ่งเป็นระดับต่ำสุดแล้ว ประชาชนจะเกิดความไม่แน่ใจในการลงทุนซื้อหลักทรัพย์ ซึ่งมีอัตราการเสี่ยงภัยสูง เช่น ตราบใดที่ดอกเบี้ยยังอยู่ในอัตรา率อย่าง 2% ซึ่งสมมุติให้เป็นอัตราดอกเบี้ยต่ำสุด ผู้เก็บไว้ก็จะถือไว้จนกว่าอัตราดอกเบี้ยจะเปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์นี้ เken's เรียกว่าเป็น กับดักความปรารณนาที่จะถือเงิน (Liquidity Trap) ซึ่งอาจทำความเข้าใจได้ตามรูปดังต่อไปนี้ :-

ตามรูปข้างต้นนี้ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความปรารถนาที่จะถือเงินหั้ง 3 ประเภท ปริมาณเงินระดับต่าง ๆ กับอัตราดอกเบี้ย

$$\text{ความปรารถนาที่จะถือเงิน} \quad M^d = M^d_1 + M^d_2$$

M^d_1 = transaction motive and precaution motive

M^d_2 = speculative motive

$$\text{ปริมาณเงิน} \quad M_s = M^d_1 + M^d_2$$

เส้นความปรารถนาจะถือเงินในช่วง M^d_1 จะเป็นเส้นตรงตามแนวเดิมของแกน Y ในช่วงนี้อัตราดอกเบี้ยยังไม่มีอิทธิพลต่อการถือเงินเพื่อใช้สอยประจำวัน และไม่จำเป็นมากนัก ปริมาณเงินที่ต้องการถือไว้ในช่วงนี้เท่ากับ 1,000 บาท เมื่อปริมาณเงินเพิ่มขึ้นเป็น M_{s1} (2,000 บาท) เส้นความปรารถนาจะถือเงินเพื่อเก็บไว้จะลดลงต่ำสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ย ตัดกับเส้นปริมาณเงินที่ E ความปรารถนาที่จะถือเงินจะได้ดุลยภาพที่อัตราดอกเบี้ยเท่ากับ r_0 เมื่อปริมาณเงินเพิ่มขึ้นเป็น M_{s2} (3,000 บาท) และอัตราดอกเบี้ยเท่ากับ r_1 ความปรารถนาที่จะถือเงินเพื่อเก็บไว้จะได้ดุลยภาพที่อัตราดอกเบี้ยเท่ากับ r_1 ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยต่ำสุด ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยในระดับ R_1 นี้ เส้นความปรารถนาที่จะถือเงินจะเป็นเส้นตรงขนานกับแกน X ช่วงนี้เรียกว่า "Liquidity trap" แม้ว่าจะเพิ่มปริมาณมากขึ้นก็จะไม่ทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง

บทสรุป

ทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการเงินที่อยู่หลังทฤษฎีแต่ส่วนมากมักไม่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง และอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 แนวคิดของกลุ่มคลาสสิก (Classical Economy) กลุ่มคลาสสิกได้เสนอไว้หลังทฤษฎีเริ่มตั้งแต่ทฤษฎีแบบดั้งเดิม (Crude Quantity) และได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อยมาดังนี้ :-

2.1.1 ทฤษฎีปริมาณเงินในรูปสุ่มการแลกเปลี่ยน (Equation of Exchange or Fisher Equation) ทฤษฎีนี้ Irving Fisher ได้นำเอาทฤษฎีแบบดั้งเดิมมาดัดแปลงแก้ไขโดยเพิ่มการหมุนเวียนของเงิน (Velocity of Circulation) และปริมาณสินค้าที่ซื้อขายแลกเปลี่ยน (Volume of Transaction) เข้าไปด้วย มีสมการว่า

$$MV = PT$$

M = Money Supply

V = Velocity of Circulation

P = Price

T = Volume of Transaction

สมการนี้ให้ทุกสิ่งทุกอย่างคงที่ นอกจგตัว M, V และ T เท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปได้ สมการนี้ชี้ให้เห็นถึงผลที่มีต่อระดับราคาสินค้าเมื่อปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ถ้า V และ T คงที่ ระดับราคาคือ P จะเปลี่ยนแปลงเป็นปฏิภาคตรงกับปริมาณเงิน และ ระดับราคาสินค้าจะเปลี่ยนแปลงเมื่อ :-

- (1) ปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในเมืองประชาชน (M) เปลี่ยนแปลง
- (2) อัตราความเร็วในการหมุนเวียนของเงิน (V) เปลี่ยนแปลง
- (3) ปริมาณสินค้าและบริการที่ซื้อขาย (T) เปลี่ยนแปลง

2.1.2 ทฤษฎีการถือเงิน (The Cash Balance Equation of Exchange) เป็นทฤษฎีที่ได้รับการปรับปรุงจากทฤษฎี Equation of Exchange โดยนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคมบริดจ์ บางแห่ง จึงเรียกว่า “The Cambridge Equation of Exchange” มีสมการว่า

$$M = KPT$$

KPT = ความปรารถนาที่จะถือเงิน

M = ปริมาณเงินที่อยู่ในมือประชาชนและเงินฝากเพื่อเรียก (Money Supply)

K = ระยะเวลาเฉลี่ยของประชาชนถือเงินไว้ใช้จ่าย = $\frac{1}{V}$

T = จำนวนสินค้าที่จะซื้อหาได้ระยะหนึ่ง ๆ (Transaction)

P = ระดับราคาสินค้าและบริการ

ตัว K ในที่นี้เป็นสัญลักษณ์แทนระยะการถือเงิน เช่น ถ้าประชาชนถือเงินไว้ใช้จ่ายวดละ 6 เดือน $K_m = \frac{1}{2}$ หมายความว่าในปีหนึ่ง ๆ จะจ่ายเป็น 2 เท่าของปริมาณเงิน (M) คือ อัตราความเร็วในการหมุนเวียน (V) ในที่นี้เท่ากับ 2

$$M = KPT$$

$$K = \frac{1}{V}$$

$$M = \frac{1}{V} \times PT \text{ (or } MV = PT\text{)}$$

สมการนี้เป็นแบบเดียวกับทฤษฎี Equation of Exchange นั้นเอง แต่เน้นทางด้านอุปสงค์ หรือความปรารถนาที่จะถือเงินของประชาชน ส่วนทฤษฎีเดิมนั้นเน้นทางด้านอุปทาน ทฤษฎีการถือเงินนี้สรุปได้ว่า ระดับสินค้าโดยทั่วไปจะเปลี่ยนแปลงเมื่ออุปสงค์และอุปทานของเงินเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น ถ้าจะให้ราคามีเสถียรภาพแล้วก็จะต้องควบคุมให้อุปสงค์และอุปทานของเงินคงที่ หรือเปลี่ยนแปลงให้ได้สัดส่วนกัน

2.1.3 ทฤษฎี Quantity Equation ทฤษฎีที่แพร่หลายของกลุ่มคลาสสิกอิกทฤษฎีหนึ่ง ก็คือทฤษฎี Quantity Equation มีสมการว่า

$$MV = PY$$

M = quantity of money in circulation

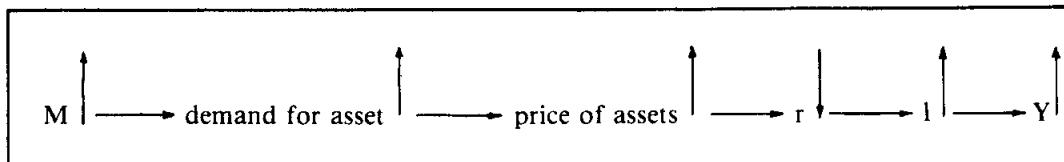
V = velocity of circulation

P = price level

Y = income level

กสุ่มคลาสสิกกำหนดให้ค่าของ V คงที่ เมื่อ V คงที่แล้ว ระดับรายได้ (Y) จะมีความสัมพันธ์ กับปริมาณเงิน (M) กล่าวคือ ถ้าปริมาณเงินเพิ่มขึ้นจะทำให้

- (1) ระดับรายได้สูงขึ้น หรือ
- (2) ระดับราคา (P) สูงขึ้น หรือ
- (3) ทั้ง Y และ P สูงขึ้น

ถ้า M เพิ่มขึ้นในขณะมีการจ้างงานเต็มที่แล้ว จะไม่มีผลต่อรายได้ประชาชาติ แต่จะมีผล ทำให้ระดับราคาสูงขึ้น และมูลค่าของเงินที่เท็จจริงจะลดลงตามส่วนที่ราคาสูงขึ้น

แบบฝึกหัดท้ายบท

1. จงอธิบายกฎหมายของเกรชัม (Gresham's Law) มากพอเข้าใจ
2. เพาะเหตุใดประเทศต่าง ๆ จึงหันมาใช้มาตรฐานระดับเดียวกันอยู่ในปัจจุบัน อธิบาย
3. เพาะเหตุใดธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ จึงต้องคงอยู่ในระดับปริมาณเงินให้พอดี อธิบาย
4. บุคคลต้องการถือเงินสดไว้เพื่อวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ยกตัวอย่างประกอบ
5. ตามสมการการแลกเปลี่ยนของพิเชอร์ ปริมาณเงินที่หมุนเวียนจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อใด
6. จงกล่าวถึงข้อเสียของทฤษฎีปริมาณเงินในรูปของสมการการแลกเปลี่ยน
7. จงอธิบายแนวคิดทางการเงินของเคนเนด์ (J.M. Keynes) มากพอเข้าใจ

หนังสืออ่านประกอบ

ศิริพง จันพาก, **มหาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529, บทที่ 1.

สุรัชช์ บุนนาค และวันรักษ์ มิงมณีนาคิน, **เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (มหาภาค)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพาณิช จำกัด, บทที่ 7 และ 8.

อุทิศ นาคสวัสดิ์, ดร. **เศรษฐศาสตร์มหาภาค** ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร : กรุงสยามการพิมพ์, 2515, บทที่ 2 และ 3.

Mc Connell, Campbell R., **Economics : Principles, Problems and Policies**. 5th ed., New York : Mc Graw-Hill Book Company, 1972. Chapter 17.

Samuelson, Paul A., **Economics**. 8th ed., Tokyo : Kogakusha Company, Ltd., 1970 Chapter 15 and 16.

Ulmer, Melville I., **Economics Theory and Practice**. Boston : Houghton Mifflin Co., 1957.